

Formy 1. os. lmn. czasu teraźniejszego

Autor: Halina Karaś

{smoothgallery image=M882.gif&title=Leksykon&caption=Formy 1. os. lmn. czasu teraźniejszego w gwarach. Oprac. A. Krawczyk-Wieczorek na podstawie: Dejna 96, Kucała 86.}Formy 1. os. lmn. czasu teraźniejszego. W czasie teraźniejszym największe zróżnicowanie form charakteryzuje 1. os. lmn. Dotyczy przede wszystkim końcówek, w mniejszym zakresie postaci tematu fleksyjnego. Oprócz ogp. końcówki *my* mogą wystąpić *m*, *ma*, *me*, *wa*. Archaiczna końcówka *m* jest charakterystyczna dla Polski północnej i północno-wschodniej (tylko w trybie oznajmującym), np. *chodzim*, *widzim*. Granica utrzymywania się tej końcówki przebiega w okolicach Kościerzyny, Nowego Tomysła, Żnina, Kutna, Siedlec i Biłgoraja. Niektóre gwary w 1. os. lmn. mają końcówkę *wa*. Jest to końcówka dawnej liczby podwójnej (zob. Liczba podwójna) używana współcześnie najczęściej w funkcji liczby mnogiej (na dużych obszarach dialektu mazowieckiego i małopolskiego, poza wschodnią Lubelszczyzną i gwarami podlasko-suwalskimi). Końcówka *-wa* jako wykładnik liczby podwójnej, czyli oznaczająca dwie osoby, dwa przedmioty, zjawiska itp., może jeszcze wystąpić w okolicach Puław, Kazimierza i Tarnobrzega, por. *chodzi**wa*, *bierz**wa*. {smoothgallery image=M883.gif&title=Leksykon&caption=Formy 1. os. lmn. czasu teraźniejszego z twardym tematem przeniesionym z 1. os. lp. Oprac. A. Krawczyk-Wieczorek na podstawie: Dejna 92, Kucała 85}Końcówka *ma*, stosowana w gwarach chełmińsko-dobrzyńskich, malborskich, kujawskich, na południu głównie na Sądecczyźnie, pochodzi z kontaminacji (skrzyżowania) końcówek liczby podwójnej *wa* i liczby mnogiej *m*, np. *rob**ma*, *pij**ma*. W gwarach południowo-zachodnich (Podhale, Spisz, Orawa, część południowego Śląska) pod wpływem obcym występuje końcówka *me*, np. *chodz**me*, *piec**me*, (zob. Wpływy obce we fleksji). Na skutek wyrównań analogicznych (do form tematu 1. os. lp.) w 1. os. lmn. pojawia się spółgłoska twarda lub stwardniała w wygłosie tematu fleksyjnego por. *id**my*, *bi**er**my*, *nie**s**e**my*, *wr**ó**c**e**m**y* *s**i**e*, *ch**o**d**z**e**m**y* // *id**ym**y*, *bi**e**r**ym**y*, *nie**s**ym**y*, *wr**ó**c**ym**y* *s**i**e*, *ch**o**d**z**ym**y* (bo gwarowe: *id**ę*, *bi**e**r**ę*, *nie**s**ę*, *wr**ó**c**ę* *s**i**e*, *ch**o**d**z**ę*). Zmiana ta objęła południe Małopolski, Śląsk, południową, zachodnią i częściowo środkową Wielkopolskę.